

Antonín Schulz: Jich Milostí královen českých urození páni podkomoří a hofrychtěři, Dvůr Králové 1913

Instrukce pro hofrychtěře, který spravoval věnná města českých královen i v době raného novověku. Zde se jedná o instrukci, kterou vydala Eleonora Magdalena Falcko-Neuburská (1655-1720), třetí (a poslední) manželka Leopolda I., která v době svého vdovství užívala výnosy z věnných měst v Čechách. Nebyla korunována českou královnou.

XLIII.

Instrukce hofrychtěřská.

24. V. 1713. (N.)

ELEONORA MAGDALENA TERESIE

z boží Milosti císařovna Římská, též Uherská a Česká královna, arcivévodkyně Rakouská, rozená falckraběnka Rýnská.

Instrukce, řád i poručení, kterým náš vřele milovaný syn, Jeho cis. a král. Majestátu a Lásek našich dvorského, manského a komorního soudu v království Českém právní přisedící Leopold z Gimnichu, jako ustanovený hofrychtěř našich král. věnných měst, svůj úřad hofrychtěřský spravovati a témuž v čele státi má.

Předně: Má zmíněný hofrychtěř bydleti v jednom z král. věnných měst, neb aspoň v Praze.

Jinak má každé doby na žádost podkomořího, u obnov úřadů a jiných nutných výkonů se objevovati, a poněvadž jemu stav měst a jejich subjectů, kterými uprázdněná místa mají býti nahrazena, co nejlépe znám býti má, tož má základnou podstatu jak povšechného městského hospodářství, tak i jednoho každého občana capacitu,¹⁾ všechen jeho obchod, pokud to jen možno, spravedlivými, pravdymilovnými a nestrannými osobnostmi vyšetřovati, dle toho též ve všech, jak veřejných, tak soukromých naskytnuvších

1) capacita — vynikající schopnost.

se událostech podkomořímu patřičné věci objasniti, aby magistratura¹⁾ (a ostatní všechny městské úřady) těmi nejschopnějšími a nejqualificovanějšími osobami byla opatřena.

Za třetí: Má se vši pílí a snahou nad tím bdíti, aby spravedlnost byla co možno nejlépe administrována, aby vdovy a sirotci a ostatní zachovalé osoby chráněny, aby obecný prospěch a obecné dobro zvlášť bylo fedrováno. Tím vším on žádných podvodů, ať již mají jména nejrůznější, trpěti, ani vůči nim shovivavým býti nesmí, nýbrž má to, co uzná nesprávným, podkomořímu k ozdravení vady nastalé, dle své povinnosti a dle dobrého svědomí svého donést a o všech takových a jiných úředních událostech mají nám oba, podkomoří a hofrychtěř plně odůvodněnou, podpisem jejich obou opatřenou zprávu podati, tím spíše, že tak jak tak všechny záležitosti úřední musejí se konati communicato consilio²⁾ obou, a mají oba též veškerá nařízení městům udělená i všechny jiné expedice, decreta a listy podkomořského úřadu podpisem jich obou opatřena a vydávána býti.

Za čtvrté: Města mají při obsazování uprázdněných úředních míst svá vota, rovněž i účty o všech příjmech hofrychtěři přímo, bezprostředně podávati. Hofrychtěř má, co se týče vot, podkomořímu svým dobrým zdáním co nejlépe nápomocen býti. Co se týče účtů, má hofrychtěř tyto účetnímu doručiti. Účetní je s obzvláštní pílí prohlédne, případné nedostatky vytkne a je i s výtkami hofrychtěři vrátí. Týmž je se svými poznámkami podkomořímu k ratifikování odevzdá. Také má toho dbáti, aby hospodářství městská dobře byla zavedena, aby schopní a věrní subjectové k správě jich byli vybíráni, arci vše to s vědomím a schválením podkomořího, jak se při všech jiných případnostech, v městech věnných se naskytuvších, diti má.

Za páté: Má hofrychtěř býti městům tou nejlepší radou a i činem nápomocen. Má jejich právní věci a záležitosti, jak by tyto, u příslušných instancí soudních zahájeny býti měly, uvážlivě vyšetřiti, již zahájené fedrovati a vše zaříditi, aby co možná nejspíše k zakončení svému byly přivedeny. Také nemá dopustiti, aby města svá práva zadávala, škodné novoty contra privilegia zaváděla, podloudně v život uváděla. Také toho má dbáti, aby obecní příjmy nebyly nesvorností, planým hašteřením a neodůvodněnými spory absorbovány.³⁾ Neméně má také

Za šesté: Naše (jako ovdovělé královny české) jura et regalia⁴⁾ co nejlépe uplatňovati a na žádný vymyšlený způsob nepřipustiti, aby jim bylo praejudicováno,⁵⁾ nýbrž má je v čase potřeby proti každému statečně před soudem zastávati.

- 1) magistratura — vrchnostenský úřad.
- 2) communicato consilio — po výměně úrad.
- 3) absorbovány — pohlcovány.
- 4) jura et regalia — práva a výsady.
- 5) praejudicovati — předstízně souditi.

Za sedmé: Má vše, co se v městech udá (a o čem se on zvlášť dozví), s podkomořím sdělití, relace věrně, se vši správnosti jemu podávati a nám podané zprávy se vši pečlivostí vyhotovovati, in summa, má podkomořiho na způsob nejlepší podpořiti a toho býti dbalý, aby se vše tím, jak my nařídíme, spravovalo.

Za osmé: Má se spokojiti s polovicí toho, co podkomoři po právu obdrží, a nemá od měst na žádný způsob sub quocunque titulo¹⁾ neb předstíráním více žádati. A kdyby se tak od jiných dalo, má nám o tom v brzku podati zvláštní důkladnou zprávu. Zvlášť má při návštěvě měst za příčinou výkonů jemu uložených commissi útraty mírniti a toho dbáti, aby se městům nepotřebnými výkony a tractamenty²⁾ nestal nad míru obtížným.

Za deváté: A že se nám zdá zbytečným, hofrychtěře našeho v tom aneb v onom směru rozvláčně instruovati, tož se ostatní jeho známé zkušenosti, pilnosti a snaze zůstavuje s tím nejmilostivějším ubezpečením, že on při administraci svého úřadu vše to vykoná, co se zde pro stručnost obšírně a zevrubně specifikovati opomíjí. Při čemž my nejmilostivější důvěru a spolehnutí do něho chováme, že on v tom i onom své, nám složené přísahy bude úplně dbalý a že konati bude, co hofrychtěř svědomitý konati má a co mu konati dobře přísluší.

Konečně chceme našeho hofrychtěře v této instrukci a řádu nejmilostivěji chrániti, nad ní ruku držeti a jeho věrnou pilnost každé doby nejmilostivěji uznávati.

Dáno ve Vídni, 24. května 1713.

(L. sigilli majus.³⁾)

Eleonora Magdalena Theresia. m. p.

Karel Maxmilian, hrabě z Thurnu.

Ad mandatum Seren. Dnae Imperatricis pprium:⁴⁾

Caspar Adolf z Liebleru.

XLIV.

Kdo by na uprázdněné místo císařského rychtáře dosazen býti měl, magistrátu se dotazuje. 4. VIII. 1716. (N.)

Mám vysoce slavné královské komoře české podati parere⁵⁾ vzhledem k místu císařského rychtáře u vás uprázdněnému. Proto vám jménem král. podkomořského úřadu přísně nařizují, abyste

1) sub quocunque titulo — pod jakýmkoliv důvodem.

2) tractamentum — častování.

3) L. sigilli majus — místo pečeti větší.

4) Ad mandatum Seren. Dnae Imperatricis — k nařízení nejjasnější paní vladárky.

5) parere — dobrozdání.

